

Oppgave i PT501

Menighetsbygging

Samuel Snellman

Godkjent oppgaveordlyd:

"Hur kan en pastor balansera sin tjänst i församlingen mellan idealen vän och andlig auktoritet?"

Fjellhaug Internasjonale Høgskole

Høst 2021

1 Inledning

Jag har i den här uppgiften valt att beröra den problematik som kan uppstå hos en pastor som försöker leva upp till idealen att vara en vän och samtidigt en andlig auktoritet till sina församlingsmedlemmar. Att vara både vän och andlig auktoritet är inte ett problem i sig själv, men det potentiella problemet ligger i att balansera dessa två och avgöra var och när en av rollerna är fördelaktig. Beroende på kyrkostruktur är det här ett problem som förekommer olika mycket, men speciellt inom delar av frikyrkligheten, där ett stort fokus lägges på en familjär gemenskap, och ett mindre fokus lägges på ämbete och hierarki, kan ett scenario i stil med detta vara en realitet. Jag har ingen personlig erfarenhet som pastor, men har hört problemet lyftas upp och diskuteras vid flera tillfällen. Det senaste exemplet i en podcast från Christianity Today med Ronnie Martin och Jared Wilson.¹

Min förståelse av det potentiella problemet som kan uppstå i en vän-relation med en pastor går i båda riktningar. Från församlingsmedlemmens perspektiv kan det dels vara skrämmande att bli vän med en pastor, eftersom denne har en auktoritet över personen i fråga. Dels kan vänskapen vara felaktigt motiverad, där det är pastorsuppgiften personen vill vara vän med, inte nödvändigtvis personen som är pastor. Från pastors perspektiv kan det också vara utmanande att vara vän med församlingsmedlemmar, och det är främst det som jag kommer att fokusera på här. Främst har det då att göra med hur man kan balansera två relationer sida vid sida. Att bli vän betyder inte att den andliga auktoritet som en pastor har, försvinner. Däremot betyder det att vän-relationen inte bygger på denna auktoritet, utan på en ömsesidig kärlek. Utmaningen kan då bli att veta när denna auktoritet bör användas. En ytterligare utmaning kan vara att som pastor behandla hela församlingen på samma sätt, trots att några medlemmar kan stå en närmare på ett personligt plan.

1.1 Underfrågor

I uppgiften har jag valt att använda mig av två underfrågor:

¹ (Christianity Today, 2021)

1. Vad betyder vänskap, eller det att vara en vän?
2. Vad innebär den pastorala uppgiften? (Här fokuserar jag på det som är relevant in mot problemställningen, angående vänskap och relation till församlingen)

Jag anser det relevant att svara på dessa frågor, för att komma till kärnan med problematiken.

1.2 Tillvägagångssätt

Jag inleder uppgiften med att klargöra vilken ecklesiologisk modell jag utgår från i uppgiften. Efter det går jag över till att behandla uttrycken vän/vänskap och vad det andliga ansvaret innebär för en pastor. Här försöker jag också visa varför det är ett ideal för en pastor att vara både vän och andlig auktoritet till sin församling. Efter att ha behandlat de ovannämnda, övergår jag till att diskutera problemställningen, och avslutar med att presentera min konklusion.

1.3 Litteratur

För att klargöra vilken ecklesiologi jag fokuserar på tar jag utgångspunkt i Cardinal Avery Dulles' bok *Models of the Church*. Förståelsen för ordet eller begreppet *vän* har omformats flera gånger genom historien, och i mitt försök att definiera begreppet tar jag i huvudsak utgångspunkt i Mark Vernons bok *The Philosophy of Friendship*. Då jag sedan övergår till min förståelse av pastor rollen och den andliga auktoriteten, tar jag utgångspunkt i Stephen Pattison's bok *A Critique of Pastoral Care*. Jag använder mig också av annan litteratur som stöd i uppgiften, och hänvisar då till dem i fotnoter och litteraturlistan.

2 Ecklesiologi

Som jag nämnda ovan, ser problemet om vänskap för en pastor ut att vara mer påfallande i en del ecklesiologiska strukturer. Här vill jag redogöra för vilken modell jag har valt att fokusera på.

Under de senaste par århundraden har synen på ecklesiologi och kyrkostruktur ändrats och utvidgats betydligt. Denna utveckling har sin bakgrund i reformationen på 1500-talet, men accelererade ytterligare några hundra år senare. Utvecklingen har fört med sig både positiva och negativa följder, och argument för vad som är rätt syn görs från alla håll. Mitt fokus här skall dock inte handla om vilken syn som är korrekt, men i stället på en ecklesiologi som är vanlig idag och som växer kraftigt.

Dulles arbetade fram fem etablerade syner på ecklesiologi i sin bok. Han skriver om kyrkan som institution, som mystisk gemenskap, som sakrament, som budbärare och som tjänare. Han förklarar de olika synerna, eller modeller som han väljer att kalla dem, och redogör var de är aktuella och vilka för och nackdelar de olika modellerna har.² Jag har valt att fokusera på kyrkan som mystisk gemenskap, eftersom jag anser att den är mest relevant i den här uppgiften.

I modellen visar Dulles hur man kan se på i Kyrkan i huvudsak som en mystisk gemenskap. Mystisk i den bemärkelsen att alla medlemmar i Kyrkan är lemmar i en och samma kropp, nämligen Kristi kropp. De som har denna ecklesiologiska syn, menar inte nödvändigtvis att auktoritet och organiserat ledarskap är något dåligt i sig, men att det som definierar Kyrkan är den mystiska gemenskap som alla kristna delar, både medvetet och omedvetet.³

Den här modellen blir allt vanligare i dagens samhälle, inte minst med tanke på att den pentecostala kyrkligheten är en av de starkaste växande kyrkorna i den kristna världen. Men det är inte bara pentecostala kyrkor som ligger närmast denna modell, utan också delar av lutherdomen, baptismen, reformerta kyrkorna och övriga kyrkor utan specifik tillhörighet sätter tyngd på kyrkan som en mystisk gemenskap av de kristna. I en sådan församling

² (Dulles, 1978, s. 39)

³ (Dulles, 1978, ss. 40-42)

viktläggs relationerna mellan församlingsmedlemmarna kanske snäppet högre än i andra modeller, och församlingen liknas ofta med en familj. En naturlig följd av detta är att vänskapsrelationer föds. Också pastorn, som trots allt ses som en andlig auktoritet, inkluderas ofta i detta tankesätt, och förväntas ha vänner i församlingen. Tanken här är att också pastorn är en del av Kristi kropp, och trots att han har fått en särskild uppgift av Gud, så är det fördelaktigt att också han har vänner i församlingen. Också Jesu ord till sina lärjungar i Joh. 15 kan användas som exempel till att en pastor borde ha vänner i sin församling. Jesus kallar sina lärjungar för vänner i detta kapitel.

3 Begreppet Vän eller Vänskap

En förståelse av vad vänskap är har varit objekt och mål för många filosofer och teologer genom åren. Att någon helhetligt kunnat förklara vad det innebär är svårt att bedöma, men den gemensamma nämnaren i alla konklusioner verkar vara någon form för kärlek till den som ses som en vän. Undantaget som kan lyftas upp är Kierkegaard, som ansåg att också vänskap i grund och botten är en självisk kärlek. Att vän och kärlek knyts så tätt samman kan vi också se i de grekiska orden *philia* och *philos*, som härstammar från samma ord. Det förstnämnda beskriver en form för broderlig eller vänskaplig kärlek,⁴ medan det andra ordet används för vän.⁵

3.1 Antikens Filosofi

För att få en helhetlig förståelse av den filosofiska historien kring begreppet vänskap, måste vi ta oss helt tillbaka till det antika Grekland. Både Sokrates och Platon filosoferade om detta, men det är egentligen deras efterföljare, Aristoteles, som mest präglat våra tankar kring begreppet. Aristoteles satte stor vikt på vänskap och hävdade: "No one would choose

⁴ (Carmichael, 2004, s. 4)

⁵ (Carmichael, 2004, s. 11)

to live without friends, even if he had all the other goods.”⁶ Han menade att det fanns tre olika former för vänskap. De två första finns till eftersom de producerar något användbart eller njutbart, och dessa vänskapsrelationer existerar endast på grund av denna produkt. Utan användning eller njutning, försvinner också vänskapen. Den tredje varianten av vänskap är mer sällsynt än de två första och det är den som Aristoteles ser som äkta vänskap (*soul friend*). Den finns till oberoende och endast på grund av kärleken till den andra personen i relationen. Orsaken till denna kärlek kan variera, men objektet för kärleken är personen, inte produkten som relationen skapar.⁷ Aristoteles hävdade vidare att denna tredje variant av vänskap inte kan existera mellan två personer av olika rang i samhället. På så sätt kan inte en vanlig man vara vän med en gud eller en kung. Vänner måste sitta i samma båt, och den ene kan inte stå över den andra i samhällslig position.⁸

Värt att nämna är att Sokrates inte är enig med Aristoteles på denna punkt.⁹ Också den romerska filosofen Cicero tänkte annorlunda och tog bland annat för givet att vänskap mellan under- och överordnad inte nödvändigtvis måste vara ett problem.¹⁰ Jag går vidare från Aristoteles, men kommer att jämföra hans tankar med efterkommande filosofer, eftersom han har satt en stark prägel på historien.

3.2 Urval ur Kristen Filosofi

Munken och teologen Thomas Aquinas, som för övrigt var en stor vän av Aristoteles filosofi, hade en annorlunda syn på vänskap än sin filosofiska mentor. Då Aristoteles hävdade att vänskap i grund och botten handlar om kärlek till sig själv, dock inte helt lika radikalt som Kierkegaard, så hävdade däremot Aquinas att det också finns en osjälvisk kärlek. Aquinas

⁶ (Vernon, 2005, s. 173)

⁷ (Vernon, 2005, ss. 2-3)

⁸ (Moltmann, 1993, s. 120)

⁹ (Carmichael, 2004, s. 11)

¹⁰ (Vernon, 2005, s. 105)

valde att skilja mellan egoistisk och altruistisk kärlek.¹¹ Skillnaden mellan de två ligger i vem som är det direkta objektet för kärleken. I den egoistiska kärleken är det subjektet som också är det direkta objektet, men vänskapen kan trots det vara till nytta för den andre parten. Den altruistiska kärleken är däremot riktad i huvudsak mot den andre personen, men kan vara till nytta för subjektet.

Aquinas ville också hävda, i linje med en klassisk kristen förståelse, att människan kan vara vän med Gud. Eftersom Gud är kärlek och vänskap är kärlek, så existerar principen om vänskap i Gud.¹² Aquinas försöker förstå vänskap och vänskaplig kärlek i linje med att Gud skapade människan till gemenskap med sig själv och med andra människor, och i linje med Jesu befallning om att vi skall älska vår nästa. Han anser att det är naturligt för en människa att älska en närstående person mer än en främling, men det betyder inte att man inte kan älska båda två. Mindre kärlek är fortfarande kärlek.¹³ Det framkommer tydligt här att Aquinas vill förstå vänskap i linje med Jesu ord, och kanske var det också så som Jesus förstod begreppet vänskap. Om det är sant att Gud skapade människan till gemenskap, så är vänskap ett självändamål för oss.

En filosof och teolog som tar Jesu ord kanske ännu mer bokstavligt än Aquinas, är Aelred av Rievaulx. Han levde drygt hundra år tidigare än Aquinas. Aelred menade att en genuin vän skall vara villig att dö för sin vän, inte ändra sin hållning beroende på omständigheter och att vänner borde dela allt med varandra. Vidare var han skeptisk till Aristoteles förståelse av vänskap som existerar på grund av praktiska fördelar eller njutning.¹⁴ Men i ärlighetens namn så var det antagligen Aristoteles också det, därav hans konklusion att den oberoende vänskapen är den bästa. Aelreds svar på själviskhet i kärlek till sin nästa, liknar på Paulus ord i Efesierbrevet 5. Aelred menade att man inte kan älska sin nästa, utan att älska sig själv,¹⁵

¹¹ (Vernon, 2005, s. 86)

¹² (Vernon, 2005, s. 90)

¹³ (Vernon, 2005, s. 89)

¹⁴ (Vernon, 2005, ss. 116-117)

¹⁵ (Carmichael, 2004, s. 95)

och därmed är problemet löst för honom. Han menade också att vänskap och kristen medmänsklig kärlek är så lik att orden *kristen* och *vän* kan ses som synonymer.¹⁶

Att förstå vänskap och kunna konkludera vad det innebär har varit en utmanande uppgift för många tänkare. Kanske är det därför som de flesta filosofer från och med slutet av medeltiden och helt fram till slutet av upplysningstiden valde att inte bry sig om det nämnvärt. Immanuel Kant är ett undantag.¹⁷ I sin förståelse av vänskap landade han någonstans mellan Aritoteles och Aquinas tankar. Kant hade problem med att se vänskap som en osjälvisk handling, eftersom det alltid finns något inom en individ som söker sitt eget bästa, också i vänskaplig kärlek. Samtidigt går han i riktning mot Aquinas altruistiska vänskap, och menar att en delvist självisk motivation, som leder till kärlek mot en nästa resulterar i något gott.¹⁸

Att vänskapens plats i samhället och inte minst vår förståelse av vänskap har förändrats sedan antiken är ingen hemlighet. Om dessa otaliga filosofiska och religiösa försök att förstå, och utmaningen att konkludera innebörden, är orsaken till detta är svårt att säga. Men kanske är Alasdair MacIntyre inne på något då han säger: "It is no wonder that friendship has been relegated to private life and thereby weakened in comparison to what it once was."¹⁹

Modernare teologer så som Barth, Bonhoeffer och Moltmann har också försökt förstå vad vänskap är, men ingen av dem har haft fokus på om vänskap kan existera mellan två personer av olika rang. I motsats verkar de ha tagit det för givet och i stället fokuserat på skillnaden mellan en kristen kärlek till sin nästa och kärlek till en vän.²⁰

¹⁶ (Vernon, 2005, s. 117)

¹⁷ (Vernon, 2005, s. 80)

¹⁸ (Vernon, 2005, s. 81)

¹⁹ (Vernon, 2005, s. 83)

²⁰ (Carmichael, 2004, ss. 159-161)

3.3 Bibliskt material

Vid flera tillfällen i evangelierna förknippas Jesus med ordet vän. I Luk 7:34 anklagas han för att vara vän med tullindrivare och syndare, eftersom som han äter och dricker med dem. I Joh 11:11 kallar han Lazarus för sin vän och i Matt 26:50 kallar Jesus även förrädaren Judas till sin vän. I Joh 15:11-17 kallar Jesus alla tolv lärjungar för sina vänner samtidigt. Också Petrus (Apg 1:6; 3:17) och Paulus (Apg 14:15) använder sig av uttrycket vän då de talar till folket. Här skall jag inte göra en exegetisk tolkning av dessa verser, men snabbt konstatera att Jesus inte verkar ha samma förståelse av vänskap som Aristoteles hade. Jesus ser inte ut att ge ifrån sig sin auktoritet över lärjungarna, men anser ändå att de kan vara hans vänner. I Gamla Testamentet vittnar Ordspråksboken om att vänskap är något viktigt i sig själv (17:17; 18:24; 27:6, 17).

R.E. Brown behandlar Joh 15 i *The Anchor Bible*. Han betonar där att vi inte skall förknippa *philos* allt för nära vår förståelse av *vän*, eftersom vi förlorat relationen vän-kärlek, såsom *philos-philea* kommunicerar den.²¹ Han menar också att Jesu inbjudan om vänskap till sina lärjungar förlängs vidare till alla kristna efter dem.²² Jesu inbjudan kommer med ett ultimatum om att de gör som han befäller dem (Joh 15:14). D.A. Carson tolkar denna "befordring" i relationen till Jesus att gå från att *lyda utan att förstå*, till att *lyda på grund av förståelse*.²³

3.4 Sammanfattning

Jag har försökt visa ovan att kristen tradition ser ut att följa Aristoteles till viss del i förståelsen av vänskap. Först det faktum att sann vänskap är ett självändamål. För det andra att vänskap förutsätter en kärlek för sig själv. Aristoteles var upptagen med en självisk kärlek, medan Aquinas, och ofta den kristna traditionen med honom, i stället argumenterade för en altruistisk kärlek, där subjektet kommer i andra hand. Med Aristoteles tanke om att en vän-

²¹ (Brown, 1971, s. 664)

²² (Summers, 2009, s. 12)

²³ (Carson, 1980, s. 105)

relationen måste bestå av två i lik rang i samhället, har däremot den kristna traditionen ofta brutit. Detta har att göra med Jesu ord till sina lärjungar och förståelsen om att vara vän med Gud. En potentiell auktoritet försvinner inte automatiskt i en vän- relation. Här väljer jag att stå på sida med Sokrates, Aquinas och många andra kristna tänkare, och hävdar att vänskap kan existera på tvärs av social rang.

Det är dock svårt att undvika det faktum att dessa kristna filosofer har varit oense i förståelsen av en vän. Kan en person vara vän med alla människor, eller är det endast plats för ett fåtal utvalda i varje persons liv? Jag tror det är viktigt att vi här skiljer på förståelse av *vän* och *bästa vän* (eller soul friend). Då Aelred säger att vän är detsamma som att vara kristen, tänker han kanske på den förstnämnda varianten. Aristoteles, och många med honom, syftar dock antagligen på den sistnämnda (bästa vän) i sin beskrivning och förståelse att genuin vänskap är sällsynt. I likhet med det som Aquinas kallar för altruistisk kärlek.

Robin Dunbar som är en välkänd antropologist menar att varje människa borde, men är också begränsad till att ha fem nära vänner. Vidare hävdar han att en människa ha ca 150 relationer som denne kan upprätthålla samtidigt.²⁴

Emil Brunner får summera upp det som jag förstår som skillnaden mellan en vän och en bästa vän: ”*A person who claims friendship with everyone, has not begun to understand the meaning of friendship.*”²⁵

4 Pastoralt Ledarskap och Andligt Ansvar

4.1 Pastoralt Ledarskap

Allt vad som ingår i en pastors uppgift är mer än det jag kommer att ta mig an här. Alla uppgifter är inte heller relevant för mig nu, och därför har jag valt att fokusera på relationen

²⁴ (Dunbar, 1992)

²⁵ (Brunner, 1846, s. 518)

mellan en pastor och dennes församling. Jesus jämför pastorsuppgiften med en herdeuppgift (Joh. 10) och också Paulus (Apg. 20) och Petrus (1 Pet. 5) fortsätter denna analogi. En herdes uppgift ger oss knappast en helhetlig förståelse av vad en pastor bör göra. Också undervisning, tillrättavisning och ett förebildligt liv (1 Tim. 6) hör till uppgiften, enligt Paulus, i sitt brev till Timoteus.

En etablerad förståelse av pastoralt ansvar är den som Clebsch och Jaekle presenterade i sin bok: *"Pastoral care consists of helping acts, done by representative Christian persons, directed towards the healing, sustaining, guiding, and reconciling of troubled persons whose troubles arise in the context of ultimate meaning and concerns."*²⁶ Definitionen är väldigt bred och heltäckande, vilket har både för och nackdelar. Den är beskrivande men samtidigt kanske lite för vag. Kritik kan självklart riktas mot den, vilket är något som Stephen Pattison prövar sig på.²⁷ En annan, snäppet enklare definition hittar vi hos Alastair Campbell: *"Pastoral care is, in essence, surprisingly simple. It has one fundamental aim: to help people to know love, both as something to be received and something to give."*²⁸ Jag gillar den här definitionen, dels eftersom den är simpel, men framför allt eftersom den ser ut att träffa kärnan i kristendomen.

I praktiken kan den pastorala uppgiften se väldigt annorlunda ut, beroende på vilken ecklesiologisk modell man följer (se 2). Det gemensamma är ändå för de flesta församlingar att använda Bibeln som manual. Som jag nämnde ovan, kommer jag här att fokusera på den mystiska gemenskaps-ecklesiologi, som Dulles skriver om. Många moderna frikyrkor har en motsvarande ecklesiologi, där fokusen är satt på gemenskapen i församlingen. Jesus ses också ofta som ett exempel för ett kristet liv, och inte minst som ett exempel på en god ledare för pastorer. Jesu ord tas därför ofta bokstavligt. Då han identifierar sig själv som *Den Gode Herden* eller som en *vän till lärjungarna*, kan dessa tas som direkta uppfordringar. Att

²⁶ (Clebsch & Jaekle, 1975)

²⁷ (Pattison, 1988, s. 12)

²⁸ (Campbell, 1985, s. 1)

en pastor skall fungera som en herde kommer tydligt fram hos Paulus och Petrus, men det finns inga direkta befallningar om att vara en vän hos dem.

En pastor förväntas alltså undervisa, tillrättavisa, leva som en förebild och ta hand om församlingen som en fåraherde. Det kristna målet är att hela församlingen och så många människor som möjligt skall bli frälsta, något som Nya Testamentet vittnar om. Då förutsätts att någon form för relation föds mellan pastor och enskild församlingsmedlem. Om inte så sker, är det lätt hänt att missbruk av kristendomen eller missförståelse av olika grunder uppstår och leder till att människor går bort från sin tro. Ett exempel på detta är den anglikanska prästen Nicholas Bradbury. Bradbury lämnade sin tro redan som 13 åring, på grund av en rik och självupptagen biskop, som inte levde efter Kristi förebild, samt en Gud som tillåter katastrofer och sjukdom.²⁹ Bradbury kom senare till tro igen då han kom i kontakt med Franciskanermunkar i Papua New Guinea. Han beskriver gemenskapen (*koinonia*) han upplevde bland munkarna där som den största orsaken till detta.³⁰ Den här gemenskapen kan vi inte omedelbart tolka som vänskap, men att det är något speciellt med den är framträdande. Det är många kristna som hamnar i liknande situationer som Bradbury, kanske speciellt i en tidig ålder eller som nyomvänd kristen. Att absolut undvika alla liknande fall är utom vår kontroll, men ett försök att undvika så många som möjligt borde vara vårt mål. En biskop som levde föredömligt, eller en kristen ledare som hjälpte den unge mannen att förstå vad kristendomen egentligen handlar om, hade kanske förhindrat detta utfall. En ledare som tog sig tid till att bygga en relation med Bradbury, kunde ha varit lösningen.

En väsentlig skillnad mellan ledarskap och vänskap är deras motivator. Som jag nämnde ovan (3.2) ansåg Aquinas, i linje med traditionell kristen tänkning, att vänskap är ett självändamål. Det är dock inte ledarskap. Ledarskap är motiverad och nödvändig på grund av andra ändamål, ex. organisering, enighet, framdrift, etc. Också i Bibeln ser ledarskap ut att vara till för att Israel och kyrkan skall förstå och leva efter Guds ord. Även i den sekulära världen är ledarskap motiverad av en annan grund, som i sig själv kan vara ändamålsenlig. Kanske är

²⁹ (Woodward & Pattison, 2000, s. 175)

³⁰ (Woodward & Pattison, 2000, s. 175)

det därför som vän-relationen har flyttat ut från det offentliga rummet i vår moderna kultur, och in i det privata.

4.2 Pastorns relation till församlingen

Jesus, Petrus och Paulus jämför alla pastorsuppgiften med herdeuppgiften. Jesus pratar också om sig själv som den Gode Herden, den ultimata pastorn. Både en Den gode Herden och en vän borde vara villig att dö för den andra parten i respektive relation. I Joh 10:11 säger Jesus att "Den Gode Herden ger sitt liv för sina får", och i Joh 15:13 säger Jesus att "ingen har större kärlek än den som ger sitt liv för sina vänner". Eftersom en pastor förväntas gå i Jesu fotspår (ingen lyckas fullständigt med det) är det intressant att se hur lika uppoffringarna förväntas vara i de båda relationerna. Jag tror inte att detta är ett sammanträffande, men en medveten poäng som Jesus vill understryka till sina lärjungar. Nämligen vad den kristna kärleken består av. På samma sätt tror jag att Jesus jämför herde-relation och vän- relation så tätt, eftersom en herde förväntas inkludera denna vän-relation med sin församling.

Med denna argumentation, och med redogörelsen för vänskap vill jag visa hur min förståelse av pastoralt ansvar inkluderar andlig auktoritet samt en personlig relation till församlingen. I stil med Campbell tänker jag att det hela kretsar kring kärlek. Att lära sig att ta emot kärlek och att ge den vidare. Med Jesus som förebild, borde herden älska sin flock, men också lära flocken att älska varandra. Den här kärleken handlar självklart om mer än en enkel relation, den inkluderar undervisning, tillrättavisning, att vara en förebild samt att visa omsorg för andra. Jag menar alltså att andlig auktoritet och vänskap till en och samma person kan gå hand i hand.

Det finns säkert argument för att jämföra en sekulär arbetsplatsrelation mellan över- och underordnad med pastor – församling-relationen. Jag väljer dock att se bort från det i denna uppgift, för att undvika att den blir för lång.

5 Balans mellan Vänskap och Pastoralt Ledarskap

Här skall jag försöka visa hur pastoralt ledarskap och vänskap kan existera sida vid sida. Ovan visade jag hur vi bör skilja mellan vän och bästa vän. För helt som Emil Brunner säger kan en person inte vara bästa vänner med alla, det har denne omöjligt tid med. Men däremot att vara vänlig och skapa en relation till sina församlingsmedlemmar är en möjlig, men möjligtvis krävande och tuff uppgift för en pastor. Storleken på församlingen kan innebära att denne pastor behöver hjälp med det pastorala ansvaret för att finnas till för alla medlemmar. Enligt Dunbar kan vi upprätthålla ca 150 relationer samtidigt, och kanske kan hans teori vara till hjälp i ett sådant tillfälle. I en pastors fall måste självklart också relationer utanför församlingen tas i beaktande.

Aelreds förståelse av vän som synonym till att vara kristen, blir kanske relevant igen. Som jag visade tidigare, tog Aelred Jesu ord väldigt bokstavligt. Efter att Jesus kallat lärjungarna för sina vänner, uppmanar han dem till att älska varandra på ett sådant sätt att de blir igenkända på sin kärlek till varandra. För att det skall vara möjligt att skilja sig ut på ett sådant sätt, måste denna kärlek och relation vara annorlunda vanliga relationer i samhället. Det är en logisk konklusion att denna kärlek är exklusiv för kristna. Att som kristen då älska sina kristna syskon, och alla andra medmänniskor, är på så sätt en möjlighet och ett reellt mål. Att Aelred väljer att kalla denna kärlek för vänskap är inte ett problem i sig själv, men jag tror inte att det är en beskrivelse av en bästa vän.

Jesu ord om vänskap bör därför tolkas som något större än modern förståelse av vänskap då man pratar om kärlekens betydelse (se 3.3). Däremot bör hans ord tolkas som något mindre än modern förståelse av en bästa vän, då man pratar om tids-investering. Det är omöjligt för en pastor att investera mycket individuell tid med hela församlingen. Samtidigt är det en tyngd i Jesu ord, som vårt begrepp *vän*, eller ens *bästa vän* inte lyckas inkludera. Det verkar som att Jesus betonar kvaliteten på relationen, och sätter mindre vikt på kvantiteten. Utmaningen för en pastor ligger i att förstå och leva efter detta.

5.1 Pastor – Bästa Vän

På samma sätt som alla andra människor, behöver också en pastor ha bästa vänner i sitt liv. Om vi enligt Dunbar är begränsade till ca 150 relationer, är antalet bästa vänner på max fem personer. Dessa kan befinna sig både innanför och utanför församlingen. Om de befinner sig i församlingen kan det vara hälsosamt för pastorn i fråga att noggrant undersöka och försöka förstå vad de två relationerna innebär. Också att veta när man skall uppträda som vän och när man skall uppträda som andlig auktoritet kan vara utmanande.

I stil med Carson, tolkar Steve Summers Jesu inbjudan till vänskap med ett ultimatum i Joh 15. Trots att ett samarbete indikeras i Jesu inbjudan, är det hans auktoritet som ligger till grund för ultimatumet, och inbjudan är endast giltigt om denna auktoritet respekteras.³¹

Jag tror att det på samma sätt är viktigt för en pastor att minnas att den andliga auktoritet som denne fått, inte försvinner trots att vänskapsrelationer uppstår. Men så som Jesus jämförde kärleken mellan herde – får och mellan vän – vän, kan vi förstå att denna kärlek i grund och botten är den samma, vare sig den är riktad till en vän eller ett får. Jag tänker att på samma sätt som Carson tolkar Jesu inbjudan om vänskap till sina lärjungar, borde en pastor förstå relationer i församlingen. I situationer där en andlig auktoritet är nödvändig, borde en vän-relation byggas på *lydnad på grund av förståelse*.

På grund av detta kan det därför vara lättare för en pastor att hitta sig bästa vänner utanför sin församling, men det är på inget sätt omöjligt att balansera vänskap och andlig auktoritet inom församlingen heller.

6 Avslutning

Problemet som presenteras i uppgiftens formulering är relativt vanligt i delar av kristenheten. Jag har med hjälp av Dulles bok, visat hur den ecklesiologiska modellen om kyrkan som en mystisk gemenskap sätter en grund för detta. Den mystiska gemenskaps-

³¹ (Summers, 2009, s. 18)

modellen sätter stor vikt på relationer i församlingen, där också en pastor förväntas vara delaktig.

Aristoteles, som har fungerat, och fortsatt idag ofta fungerar som utgångspunkt i många filosofiska diskussioner, har satt sin prägel också på vår förståelse för vänskap. Han förstod vänskap på tre olika nivåer, och den främsta av dem som äkta vänskap. Denna vänskap, trots att också den delvist är en form för egen-kärlek, begrundar sig i en ömsesidig kärlek mellan parterna i relationen. Aristoteles hävdade också att vänskap inte kan existera mellan två personer av olika rang i samhället. Aquinas var delvist enig med den förstnämnda, men argumenterade för en skillnad mellan egoistisk och altruistisk kärlek. Den sistnämnda som först och främst kärlek till den andra parten. Vidare ansåg han också att vänskap kan övergå social rangordning, eftersom en människa kan vara vän med Gud. Jag valde här att ta sida med Aquinas, och utgå från att vänskap inte är begränsad av rang.

Aelred å sin sida, tog Jesu ord snäppet bokstavigare än Aquinas. Han menade bland annat att vän och kristen egentligen borde vara synonyma, och att en människa kan vara en vän till alla människor. Jesu ord om vänskap ser ut att sätta större vikt på kvalitet (i uppoffringar) än kvantitet (i tid), i jämförelse med modern förståelse av begreppet. Här tror jag det är viktigt att skilja mellan en vän och en bästa vän.

Till en pastors uppgift hör, förutom andlig auktoritet, också en personlig relation med sina församlingsmedlemmar. Campbell hävdar att en pastors uppgift innebär att lära församlingen känna kärlek, både att ta emot och att ge vidare. Dunbar har visat hur en person kan upprätthålla ca fem nära relationer samtidigt. Vidare kan denna samma person upprätthålla ca 150 relationer, som kan anses som vänner. En pastor bör därmed, i och med att församlingen växer, överväga att få assistans med det pastoralansvaret.

Likheten mellan Jesu uttalanden om herde-uppgiften och vänskap är slående. Han säger att båda två innebär att offra sitt eget liv för de respektive i relationen. Att de liknas så nära, ser ut att beskriva den kärlek som dessa relationer är byggda på. Att dö för sina vänner är ett kännetecken på den kristna kärleken, som också Aelred påstår.

En pastor borde därför ha en vän-relation med sina församlingsmedlemmar, men inte på bekostnad av den andliga auktoriteten. De två borde inte skiljas åt. Vidare kan en pastor också ha bästa vänner i församlingen, men också här måste den andliga auktoriteten bevaras och vara grundläggande. I stil med Carsons tolkning av Jesu inbjudan till lärjungarna, borde en pastors inbjudan till en bästa vän-relation i församlingen begrundas på en förståelse av den andliga auktoriteten.

7 Litteraturförteckning

- Dulles, A. S. (1978). *Models of the Church*. New York: Doubleday.
- Carmichael, L. (2004). *Friendship - Interpreting Christian Love*. London: T&T Clark International.
- Vernon, M. (2005). *The Philosophy of Friendship*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Moltmann, J. (1993). *The Church in the Power of the Spirit*. (K. M, Övers.) New York: Forstress Press.
- Brunner, E. (1846). *Divine Imperative*. Westminster: John Know Pr.
- Clebsch, W., & Jaekle, C. (1975). *Pastoral Care in Historical Perspective*. New York: Aronson.
- Pattison, S. (1988). *A Critique of Pastoral Care*. St. Albans Place: SCM Press.
- Woodward, J., & Pattison, S. (2000). *The Blackwell Reader in Pastoral and Practical Theology*. Malden: Blackwell Publishing.

Christianity Today (2021). *The Art of Pastoring - Finding Friendship* [Inspelat av R. Martin, & J.

Wilson]. USA.

Campbell, A. V. (1985). *Paid to Care*. SPCK.

Brown, R. (1971). *The Anchor Bible - The Gospel According to John XIII-XXI*. London: Geoffrey Chapman.

Summers, S. (2009). *Friendship*. London: T&T Clark .

Carson, D. (1980). *The Farewell Discourse and Final Prayer of Jesus*. Grand Rapids: Baker.

Dunbar, R. (1992). *Technologyreview.com*. Hämtat från

<https://www.technologyreview.com/2016/04/29/160438/your-brain-limits-you-to-just-five-bffs/#/set/id/601360/>